

Säkerhetspolisens rutiner för intern kontroll för att säkerställa efterlevnaden av förbudet mot att använda uppgifter från Försvarets radioanstalt i den brottsutredande verksamheten

1. Bakgrund

1.1. Inledning och rättsliga utgångspunkter

Försvarets radioanstalt (FRA) bedriver signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet efter inriktning av bl.a. regeringen, Försvarsmakten och Säkerhetspolisen. Inhämtade uppgifter bearbetas och rapporteras till berörda myndigheter i form av underrättelser.

Den 1 augusti 2019 infördes en lag som förbjuder brottsbekämpande myndigheter att använda uppgifter från FRA för att utreda brott; lagen (2019:547) om förbud mot användning av vissa uppgifter för att utreda brott.¹ Utöver lagens förbud mot att bl.a. Säkerhetspolisen använder uppgifter i underrättelser som kommer från FRA för att utreda brott (1 §), innehåller lagen även ett krav på att de brottsbekämpande myndigheterna ska begränsa enskilda tjänstemäns tillgång till uppgifterna. Det ska särskilt beaktas att uppgifterna inte får användas för att utreda brott (2 §). Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden utövar tillsyn över Säkerhetspolisens och Polismyndighetens tillämpning av förbudslagen (3 §).

Syftet med förbudslagen är att bl.a. Säkerhetspolisen ska kunna inrikta signalspaning och ta emot underrättelser med uppgifter från signalspaning även om det pågår en förundersökning. Tidigare upphörde FRA med sin rapportering om en förundersökning inleddes, eftersom det ansågs att en rapportering i sådana fall kunde leda till en otillåten sammanblandning mellan försvars-

¹ När begreppen "uppgifter från FRA" eller "FRA-uppgifter" används i detta uttalande syftar det på uppgifter från sådana underrättelser.

underrättelseverksamheten och den brottsbekämpande verksamheten. Det berodde på att polisen kunde vara skyldig att använda rapporterade uppgifter för att utreda brott enligt bestämmelser om rapporteringsskyldighet, förundersökningsplikt och åtalsplikt. Genom att införa ett förbud mot att använda uppgifter från FRA för att utreda brott bedömde regeringen att frågan om det pågår en förundersökning skulle förlora den rättsliga betydelse som den hade tidigare.²

1.2. Nämndens tidigare granskningar och nu aktuellt ärende

Nämnden har granskat Säkerhetspolisens tillämpning av förbudslagen vid två tillfällen.

Det första ärendet avsåg uppgifternas spårbarhet. För att Säkerhetspolisen ska kunna följa förbudslagen och för att nämnden ska kunna kontrollera att det görs är det viktigt att det framgår vilka uppgifter hos Säkerhetspolisen som kommer från FRA. Nämnden bedömde att Säkerhetspolisen har goda rutiner för spårbarhet när det gäller uppgifter från FRA, men påpekade att det typiskt sett finns en större risk för att spårbarheten går förlorad när uppgifter förs vidare muntligen inom myndigheten.³

I det senaste ärendet granskade nämnden om Säkerhetspolisen har ändamålsenliga rutiner för att begränsa tillgången till uppgifter från FRA i den brottsutredande verksamheten.⁴ Nämnden bedömde att Säkerhetspolisen behövde se över och anpassa de rutiner som granskats i ärendet för att fullt ut säkerställa att myndigheten följer förbudslagens bestämmelser om begränsning av tillgången till uppgifter från FRA. Vidare ansåg nämnden att den interna kontrollen behövde utökas och aviserade att nämnden hade för avsikt att återkomma i frågan om Säkerhetspolisens interna kontroll av efterlevnaden av förbudslagen.

Det är bl.a. mot den bakgrunden som nämnden den 6 maj 2024 beslutade att granska Säkerhetspolisens rutiner för intern kontroll för att säkerställa efterlevnaden av förbudet mot att använda uppgifter från FRA i den brottsutredande verksamheten.

Följande frågor har framför allt stått i fokus för nämndens granskning.

² Prop. 2018/19:96 s. 19 f.

³ Nämndens uttalande den 24 mars 2021 "Säkerhetspolisens rutiner för spårbarhet när det gäller uppgifter i underrättelser från Försvarets radioanstalt" (dnr 135-2019).

⁴ Nämndens uttalande den 3 maj 2023 "Säkerhetspolisens tillgång till uppgifter från Försvarets radioanstalt i den brottsutredande verksamheten" (dnr 82-2021).

- Vilka rutiner för intern kontroll har Säkerhetspolisen för att säkerställa att förbudet mot att använda uppgifter från FRA för att utreda brott efterlevs?
- Är Säkerhetspolisens rutiner för intern kontroll ändamålsenliga?

2. Utredningen

2.1. Genomförande

Säkerhetspolisen har på nämndens begäran besvarat frågor skriftligen och gett in vissa handlingar.

2.2. Säkerhetspolisens svar

Av sekretesskäl finns de uppgifter som Säkerhetspolisen lämnat i ärendet i en särskild sekretessbilaga till uttalandet.

3. Nämndens bedömning

Nämnden ser positivt på att Säkerhetspolisen har vidtagit flera åtgärder sedan nämndens senaste granskning. Dessa bedöms tillsammans ha stärkt myndighetens interna kontroll av förbudslagens efterlevnad. Nämnden bedömer dock att vissa ytterligare anpassningar behöver vidtas för att Säkerhetspolisens interna kontroll ska bli mer ändamålsenlig. Nämnden förutsätter att Säkerhetspolisen fortsätter att utveckla metoderna för bedömningen av tillgängliga underrättelseuppgifter, för att säkerställa att uppgifter som omfattas av förbudslagens bestämmelser alltid uppmärksammas. De närmare uppgifterna om Säkerhetspolisens vidtagna åtgärder och nämndens bedömning finns av sekretesskäl i en särskild bilaga till uttalandet.

4. Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Eva Melander Tell, Anti Avsan, Anna Ekström, Charlotta Bjälkebring Carlsson, Matheus Enholm, Jon Karlfeldt och Per Schöldberg (enhälligt).

Föredragande: Lisa Eliasson

Expedition till:

Säkerhetspolisen, Rättsenheten (dnr 2024-15698)